

DEMOS

2022

JAARVERSLAG

dēmos
voor participatie
& democratie

COLOFON

Dit is een publicatie van Demos vzw, kenniscentrum voor participatie en democratie / september 2023

EEN PUBLICATIE VAN

Demos vzw

WERKTEN MEE

Ann Van De Vyvere
Ben Verstreyden
Bart Ketelslegers
Turid Sintobin
Pieter Smets
Bart Soons
Kim Billiau
Els Dhooge
Annelie Slaets
Chirine Gerits
Gijs Justaert

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Gijs Justaert

GRAFISCH VORMGEVING

Françoise Albertyn

BEELDMATERIAAL

©Kathie Danneels
©Demos
©Sien Verstraeten
©Liesbeth De Schamphelaere
©Ernst Marechal

CONTACT EN MEER INFO

Demos
Saintelettesquare 19
B - 1000 Brussel
T +32 (0)2 204 07 00
E info@demos.be
www.demos.be

 www.facebook.com/demosvzw

 www.linkedin.com/company/demos-vzw/

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, geluidsband, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de uitgever.

jaarverslag 2022

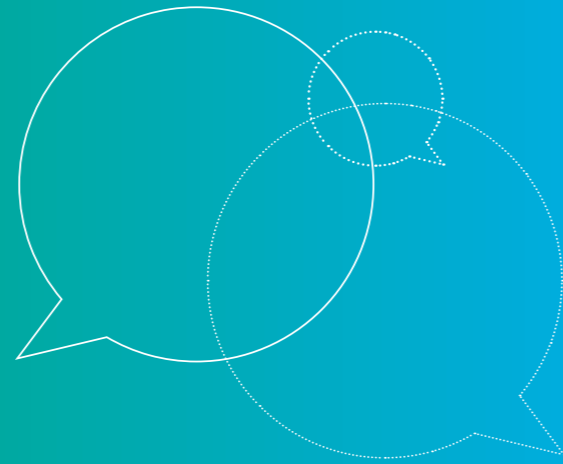
Rond diversiteit en
maatschappelijke
kwetsbaarheid
kan je geen muren
bouwen. Laat ze
ons dus omarmen,
bruggen bouwen, naar
buiten gaan en actief
verbinding maken.

info@demos.be
www.demos.be

 www.facebook.com/demosvzw

 www.linkedin.com/company/demos-vzw/

1. voorwoord

Demos is een team nomadische kenniswerkers. We volgen maatschappelijke ontwikkelingen die de cultuur-, jeugdwerk- en sportsector vormgeven en werken aan gelijkheid en participatie. We staan voor cultuur, jeugdwerk en sport die aansturen op maatschappelijke veranderingen en bouwen aan een meer open, inclusieve en democratische samenleving

Wie vandaag rondom zich kijkt, kan er niet om heen. Het aantal mensen die op één of andere manier in een minder evidente situatie leven, neemt toe. En dat niet alleen in de steden, maar over heel Vlaanderen en Brussel. De laatste Atlas Superdiversiteit Vlaanderen stelt dat 25% van de inwoners in het Vlaamse Gewest een niet-Belgische origine heeft. In België wordt 18,8% van de bevolking, in Vlaanderen zo'n 15% en Brussel zo'n 25%, beschouwd als risicogroep voor armoede of sociale uitsluiting (Armoedebaarometer 2022). Naast armoede zijn onder meer

Kortom, het zou te zot zijn voor woorden om hen niet mee te nemen! Om niet alles uit de kast te halen dat ook deze mensen, vanwaar ze ook komen, met welke beperking ze ook leven en hoe moeilijk ze het thuis ook hebben, zich deel voelen van de samenleving. Inzetten op gelijke kansen voor vrije tijd is daarbij enorm belangrijk. Want door vrije tijd kunnen mensen zich verbinden met anderen, even uit hun 'vakje' als kansengroep komen en gewoon deelnemen aan de sportclub, luisteren naar het concert waar ze anders

In België wordt 18,8% van de bevolking, in Vlaanderen zo'n 15% en Brussel zo'n 25%, beschouwd als risicogroep voor armoede of sociale uitsluiting (Armoedebaarometer 2022).

taal, migratie, achtergrond, leeftijd, woonomgeving, psychische kwetsbaarheid en beperkingen mogelijke situaties waardoor er sociale uitsluiting kan ontstaan.

nooit zouden zijn, of zelf mee kiezen hoe ze die vrije tijd willen invullen via lokale participatiekansen. Rond diversiteit en maatschappelijke kwetsbaarheid kan je geen muren bouwen. Laat ze ons dus

omarmen, bruggen bouwen, naar buiten gaan en actief verbinding maken. Want dat doet vrije tijd, via cultuur, sport en jeugdwerk. Laat vooral duizend bloemen bloeien, hoe verschillend ze ook zijn. Want ook dat is Vlaanderen en Brussel.

Het is vandaag, helaas, geen evidente boodschap. Of dat is ze althans niet meer. Het afnemend draagvlak van beleidsmakers voor inclusie en participatie heeft het afgelopen jaar als een schaduw over Demos gehangen. Want het Vlaamse decreet waar vrijetijdsparticipatie van kansengroepen staat ingeschreven met doelstellingen, opdrachten en budgetten, moet op de schop, zo besloot men. En dat, terwijl op het terrein de innovatieve initiatieven die inzetten op inclusie van mensen in kwetsbare situaties als paddenstoelen uit de grond schieten, van in de kleinste gemeente tot in de meest diverse grootstad. Beleidsmakers daarentegen, krijgen maar geen gemeenschappelijke visie ontwikkeld op de participatie van kansengroepen aan vrije tijd. Zo blijft het rommelen in de zijlijn.

En zo blijven, zonder overtuigende ondersteuning, de meeste initiatieven die zich inzetten voor kwetsbare groepen, ook zelf kwetsbaar. Afgelopen jaar werkten we onder meer rond deze thematiek met het Sociaal-Sportief Platform dat Demos faciliteert.

Er is meer werk aan de winkel dan ooit. En dus stonden we er, en staan er nog! Sterker nog, ondanks de onzekerheid die de beleidskeuzes van de Vlaamse Regering met zich meebracht, heeft Demos er een veerkrachtig jaar opzitten. Met dank aan de tientallen innovatieve participatiepraktijken, organisaties, vrijetijdsaanbieders en lokale besturen die we afgelopen jaar konden ondersteunen. Door expertise te verzamelen vanuit de praktijk, en ze door te geven en te versterken naar het brede vrijetijdsveld. Met dank, vooral, aan alle organisaties die mensen in maatschappelijk kwetsbare situaties verenigen en hen een stem geven – in 2022 waren ze met meer dan 600 in ons netwerk – en ons richting geven en voortstuwen om te blijven inzetten op gelijke kansen voor participatie en op het wegwerken van drempels in cultuur, sport en jeugdwerk.

Veel leesplezier. Het Demos-team.

2. wat doet dēmos?

Cultuur, jeugdwerk en sport hebben een positieve impact op mensen. Ze zetten burgers in hun kracht en vergemakkelijken het samenleven. Dēmos draagt die kracht uit. We zoeken samen met organisaties, vrijetijdsactoren en lokale besturen naar manieren om meer mensen in die kracht te zetten. Zo bouwen we, vanuit cultuur, jeugdwerk en sport aan een meer open, inclusieve en democratische samenleving.

Verbinden van kennis, ervaringen en mensen

We zetten de schijnwerper op mensen, organisaties en manieren van werken die onderbelicht en ondervertegenwoordigd zijn in cultuur, jeugdwerk en sport. We belichten ontwikkelingen die zich afspelen in de marge, tussen of net buiten de sectoren. Omdat we weten dat innovatie en innovatieve praktijken net daar ontkiemen, vinden we dat ze daar niet mogen blijven.

Daarom werken we aan het verbinden van kennis, ervaringen en mensen. Vanuit verschillende rollen en functies, over grenzen van sectoren, beleidsdomeinen en bestuursniveaus heen.

Vanuit concrete cases en dagdagelijkse praktijk

We werken op grote sociale uitdagingen: armoede, integratie, inclusie, en met groepen die op grotere afstand staan van het cultuur-, sport- en jeugdaanbod: mensen in armoede, mensen met een migratieachtergrond, mensen met een beperking, enz. Dat mogen geen 'onmogelijk oplosbare problemen' blijven. We stimuleren het werkveld om anders te kijken en met meer durf verder te gaan. Daarom zetten we vanuit concrete cases en de dagdagelijkse praktijk in op het uitlokken en versterken van leren. En dat bij zowel professionals, organisaties als netwerkverbanden.

3. dēmos highlights van 2022

3.1. Demos – expertisecentrum vrijetijdsparticipatie van kansengroepen

Als expertisecentrum rond vrijetijdsparticipatie van kansengroepen werkt Demos enerzijds vraag-gestuurd – met vragen vanuit het terrein – en anderzijds bouwt Demos samen met de actoren aan netwerken en proactieve samenwerkingen om de participatie van kansengroepen in cultuur, sport en het jeugdwerk te versterken én te innoveren.

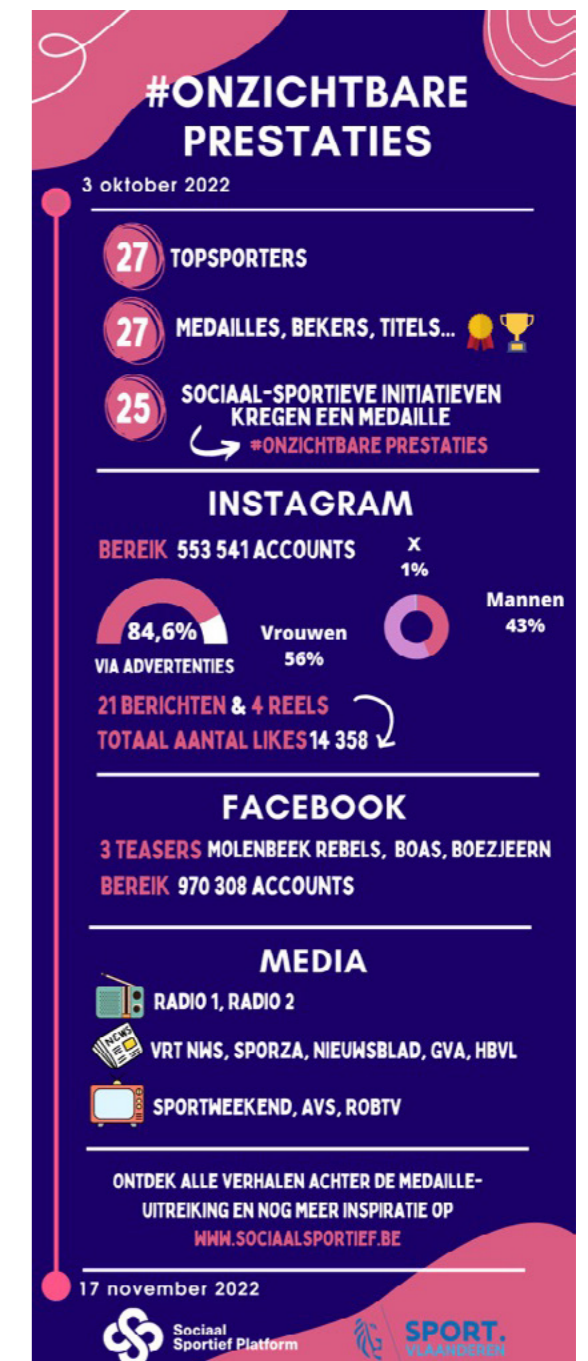
ENKELE CIJFERS UIT 2022

- ⇒ Vanuit het terrein kwamen afgelopen jaar 154 vragen bij Demos terecht voor ondersteuning, coaching, kennisdeling, soms eenvoudige antwoorden en soms doorverwijzingen rond participatie van kansengroepen.
 - Die vragen komen van een hele resem aan actoren: van jongerenorganisaties over sportfederaties, tot grote en kleine cultuurcentra, festivals, enz.
 - Een opvallende evolutie is dat meer en meer vragen leiden tot actieve begeleidingstrajecten waarbij Demos samen met de partner een kort of langer traject uittekent om de participatie van kansengroepen te versterken. Méér en méér willen organisaties en actoren écht werk maken van participatie van kansengroepen en hier een diepgaand en bottom up proces rond opzetten!
- ⇒ In 2022 bracht Demos heel wat waardevolle praktijken en ervaringen uit de praktijk samen, onderzocht succesfactoren van de innovatieve praktijken, om ze vervolgens opnieuw uit te dragen met tools en methodieken naar het terrein:
 - Door artikelenreeksen rond sociaal-sportieve praktijken; rond sociaal-artistieke praktijken; rond inclusie en jongeren met een beperking; en rond

het belang van regisseurs van lokale netwerken vrijetijdsparticipatie. Bekijk en lees de artikels op:

- www.demos.be/kenniscentrum
- www.sociaalsportief.be/onze-verhalen
- www.artsinsocietyaward.be

- Door een campagne #onzichtbareprestaties rond sociaal-sportieve praktijken;
- Door podcasts rond cultuurparticipatie en rond sociaal-sportieve praktijken.

⇒ Het Platform Sociaal-sportief evolueerde in 2022 van 30 naar 40 leden, kreeg een eigen bestuur ondersteund door Demos vzw, en werkte o.m. aan een onderzoek rond 'Precariteit in sociaal-sportieve praktijken'

⇒ 40 nieuwsbrieven werden verstuurd vanuit de verschillende werkingen van Demos: de sectoren cultuur, jeugdwerk, sport, vanuit de werking lokale netwerken vrijetijdsparticipatie en de werking Vrijuit.

⇒ 4 kennisdossiers werden uitgewerkt rond cultuur, sport en jeugdwerk, en werden gelinkt en versterkt door de realisatie van nieuwe tools en bluecards:

- [Rond participatieve kunstpraktijken](#)
- [Rond Inclusie in de 20- verslag](#)
- [Rond hoe vind je als sportfederatie ondersteuning rond kansengroepen](#)

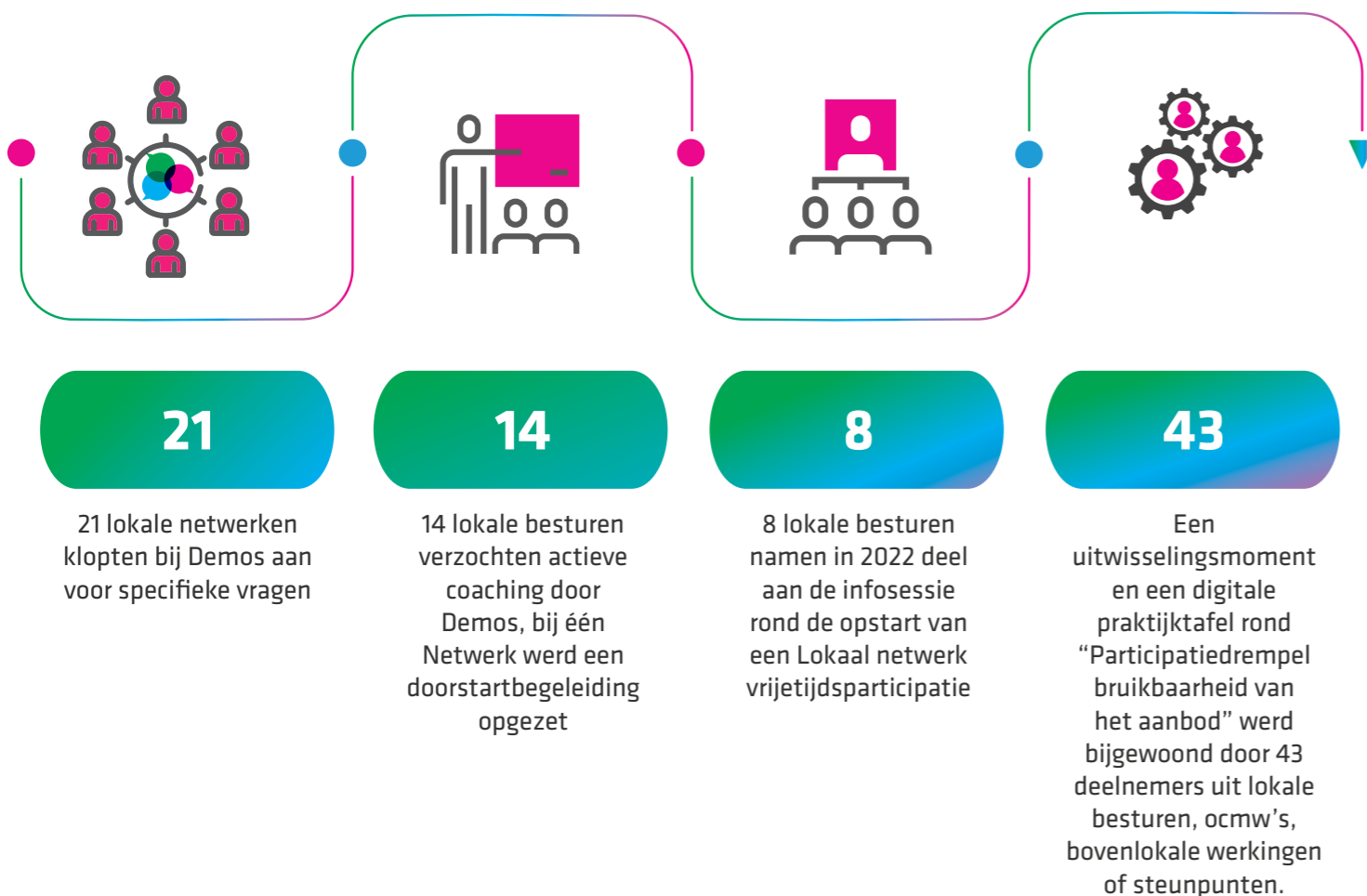
⇒ Zo'n 210 mensen namen deel aan tien vormingstrajecten, opgezet om de maatschappelijke impact van ons werkveld te versterken

3.2. Demos – begeleider van (boven)lokale netwerken vrijetijdsparticipatie

Al vijftien jaar investeert Demos in de begeleiding van “Lokale Netwerken vrijetijdsparticipatie”. Die worden opgericht vanuit lokale besturen, ocmw’s en middenveldorganisaties (een lokale welzijns- of armoedevereniging) met als doel samen te werken aan een inclusievere en meer participatieve vrijetijdswerking in de gemeente. Vandaag zien we ook een evolutie naar meer intergemeentelijke samenwerking, om ook over de gemeentegrenzen heen samen te werken hierrond. Zij het zonder het lokale en de kracht van het nabije en een betrokken werking los te laten.

ENKELE CIJFERS uit 2022

3.3. Demos werkt voor en mét kansengroepen

Het DNA van Demos ligt in haar bottom-up aanpak, die vertrekt vanuit de leefwereld en het perspectief van mensen in armoede, met een migratieachtergrond of met een beperking. Vandaaruit zoeken we verbinding met de sectoren cultuur, sport en jeugdwerk en alle innovatieve ruimtes die daar ergens tussenin liggen. Vaak is het in die tussenruimtes, die vanuit de leefwereld van kansengroepen vertrekken, waar de echte innovatie ligt. Waar Demos het pionierswerk kan ondersteunen, belichten en versterken.

Het betrekken van organisaties die kansengroepen verenigen is cruciaal in onze strategie. Hen verbinden met wat leeft in de sectoren, hen laten deelhebben aan hun eigen vrijetijdsinvulling, mee zoeken naar nieuwe vormen en praktijken, waarbij financiële, fysieke, mentale drempels niet in de weg staan van hun deelname!

ENKELE VOORBEELDEN UIT 2022

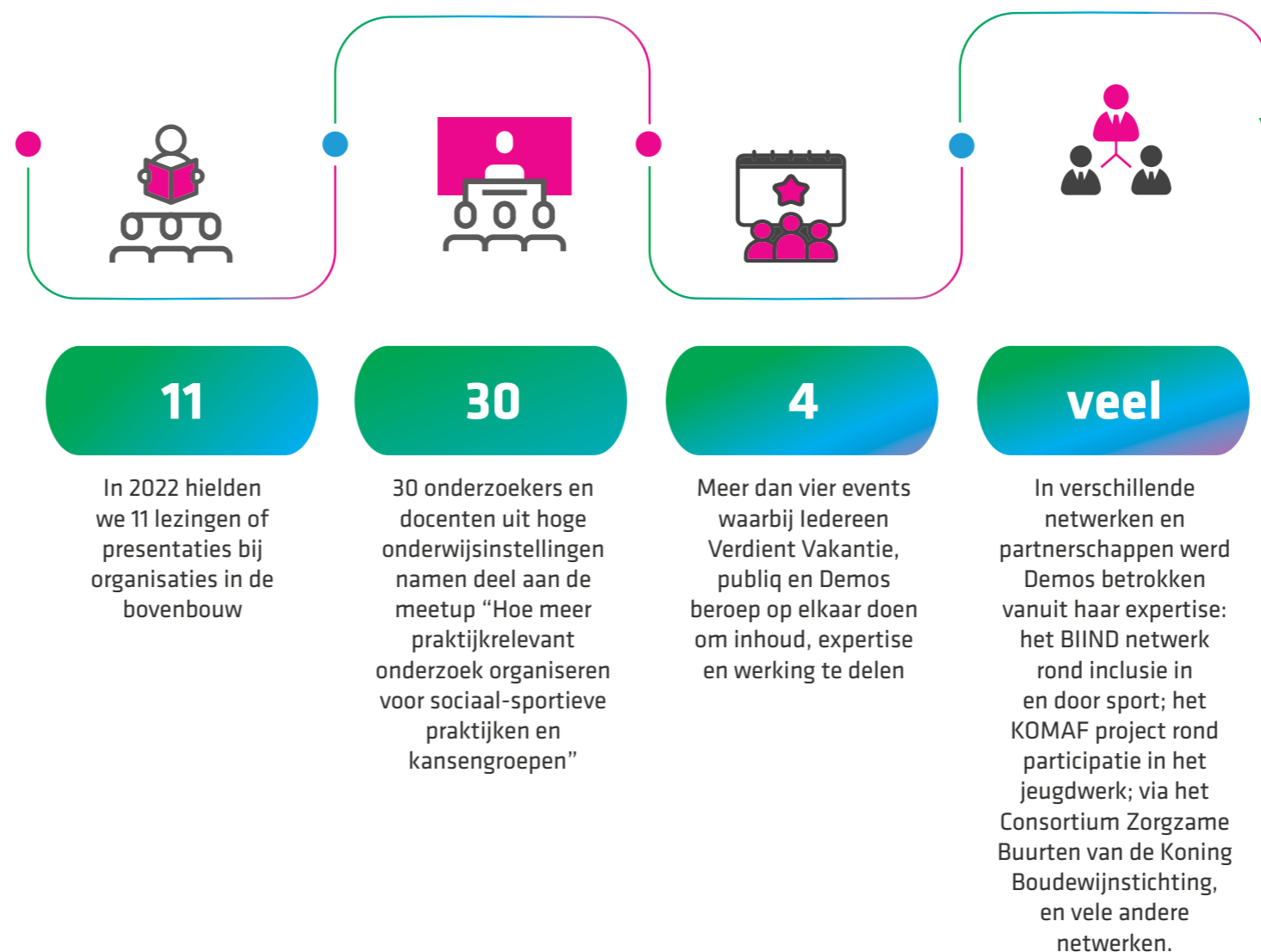
- ⇒ Via het Impulsprogramma van Demos en Cera namen 29 organisaties deel aan zes trajecten rond participatieve kunstpraktijken
- ⇒ Via het Arts in Society Awards programma (Cera) kon Demos elf participatieve kunstprojecten begeleiden en ondersteunen waarbij telkens één onderwijspartner, een lokale partner en een sociale organisatie werd betrokken
- ⇒ Acht sociale organisaties namen deel aan onze Dialoog dag Inclusie in de 20
- ⇒ Op verschillende Demos-events deelden organisaties als 't Lampeke (Leuven), Brede School (Beringen), Leonhuis (Hasselt), OnderOns (Sint Truiden), de Sfeer (Genk), Saamo Limburg, OverKop/Arktos, Molenbeek rebels hun expertise rond werken met kansengroepen aan besturen en vrijetijdsaanbieders.

3.4. Demos werkt samen!

Om haar doelstellingen te realiseren en de impact ervan kracht bij te zetten, werkt Demos samen met andere actoren. Het gaat zowel om onze collega-organisaties uit de culturele bovenbouw en andere sectoren, als met universiteiten, hogescholen en strategische of financiële partners. Die partnerschappen krijgen vorm rond gedeelde uitdagingen, gaande van onderzoek, het ontwikkelen van tools, het samen begeleiden of uitvoeren van projecten, of het delen van expertise.

In het bijzonder werden afgelopen jaar stappen gezet om samen met onze partners rond vrijetijdsparticipatie publiek vzw en Iedereen Verdient Vakantie te kijken hoe we onze systemen en werking inzake participatie van kansengroepen beter op elkaar kunnen afstemmen, vanuit het standpunt van de gebruiker. Vanuit de werking en ieders eigenheid van Iedereen Verdient Vakantie, UITPAS (publiek) en Vrijuit (Demos) bekijken we ook morgen verder hoe we tot betere afstemming kunnen komen.

ENKELE CIJFERS uit 2022

3.5. Met Vrijuit vergroot Demos de participatiekansen van mensen met een beperkt budget aan vrijetijdsevenementen

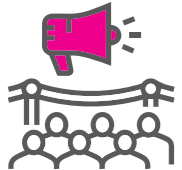
Demos kiest daarbij expliciet voor een aanpak via organisaties, die mensen verenigen, hun kwetsbare situatie en drempels kennen en hun vertrouwen genieten.

Demos organiseert via Vrijuit de deelname van mensen in kwetsbare situaties aan het bovenlokale vrijetijdsaanbod. De focus ligt hierbij op het uitbouwen en versterken van een netwerk van organisaties van mensen in maatschappelijk kwetsbare situaties, en hen toeleiden naar het vrijetijdsaanbod.

Demos kiest daarbij expliciet voor een aanpak via organisaties, die mensen verenigen, hun kwetsbare situatie en drempels kennen en hun vertrouwen genieten. Via Vrijuit bereikt Demos dus niet alleen het individu, maar versterkt ze de organisaties én de mensen die er

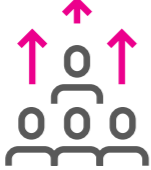
deel van uitmaken, door samen aan vrije tijd te doen. Samen met die organisaties gaat Demos op zoek naar een gepast en divers bovenlokaal vrijetijdsaanbod – als toeleider. Maar Demos gaat verder, want vanuit het ledennetwerk van Vrijuit gaat ze ook op zoek naar manieren om niet-financiële drempels weg te werken, vanuit hun ervaringen, en gaat ze daarover in dialoog met vrijetijdsaanbieders.

ENKELE CIJFERS uit 2022

101

Bij 101 evenementen kon Demos via Vrijuit een financiële reductie onderhandelen om mensen in armoede te laten deelnemen. Van evenementen in het Sportpaleis, tot optredens in cultuurcentra, sportevents en festivals zoals Pukkelpop, Suikerrock, enz.

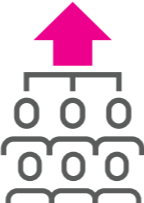
5.400

In totaal namen 5.400 mensen in maatschappelijk kwetsbare posities deel aan deze evenementen. Een lichte stijging t.o.v. 2021, maar nog steeds zijn we niet op een pre-corona niveau.

480

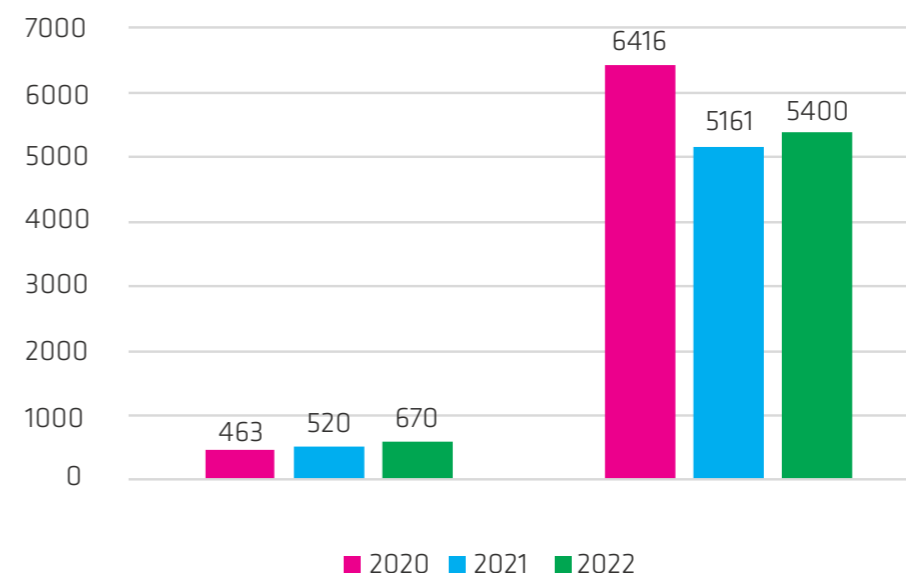
Demos kon ook 480 aanvragen voor vervoers-tussenkomsten ondersteunen (tegenover 86 in 2021)

607

In 2022 steeg het aantal ledenorganisaties van Vrijuit van 520 naar 607

Vrijuit, Iedereen Verdient Vakantie (gericht op vakantie voor kansengroepen) en Publiq, die de lokale UITPAS organiseert, werden verschillende gezamenlijk activiteiten opgezet om aanbod en dienstverlening verder af te stemmen in functie van drempelverlaging voor vrijetijdsparticipatie.

Overzicht van het aantal lidorganisaties van Vrijuit en het aantal personen die via de tussenkomst van Vrijuit konden deelnemen aan een bovenlokaal cultuur- of sportevent.]

4.en 2023?

2023 is natuurlijk al een heel eind gevorderd vandaag, maar Demos heeft niet stil gezeten. Interne en externe uitdagingen, die eerder aan bod kwamen, hebben Demos gemotiveerd om stil te staan bij haar werking, en meer dan ooit focus te zoeken om krachtig in te zetten op waardevolle trajecten en op zo pertinente uitdagingen rond inclusie en participatie van kansengroepen aan vrije tijd. Wat staat er zoals op onze planning in 2023?

We blijven sterk inzetten op het **versterken en verduurzamen van participatieve praktijken** in de sectoren, en van organisaties en netwerken die inzetten op participatie. Via het Sociaal-sportief Platform; via het faciliteren van een netwerk en het ondersteunen van projecten rond participatieve kunstpraktijken; via het verbinden van actoren die werken met en voor jongeren in kwetsbare situaties. We doen dat in 2023 onder meer via:

- ⇒ **Een studie rond precariteit in het sociaal-sportieve veld;** een trefdag voor sociaal-sportieve praktijken samen met beleidsmakers en actoren uit het brede vrijetijdsveld; het versterken van het Platform via uitwisselingen en beleidswerk;
- ⇒ **Een nieuwe oproep (H)art & Society** waarmee Demos en Cera jonge kunstenaars en sociale organisaties ondersteunen die samen willen gaan voor participatieve kunstpraktijken;
- ⇒ **Samenwerkingen opzetten met jeugdorganisaties rond inclusie** en participatie van kansengroepen.
- ⇒ **Begeleiden van vrijetijdsorganisaties in cultuur, sport en jeugd rond inclusie en participatie:** in 2023 willen we minstens 6 diepgaande trajecten opvolgen.

Het begeleiden van lokale en bovenlokale **netwerken vrijetijdsparticipatie**

- ⇒ Coaching en begeleiding rond op- en doorstart van netwerken;
- ⇒ Thematische vormingen, o.m. rond de digitale kloof;
- ⇒ Uitwisselingen en delen van goede praktijken, o.m. via een Netwerkdag.

Het faciliteren van de **deelname aan een bovenlokaal vrijetijdsaanbod** voor mensen in kwetsbare situaties via een systeem van financiële tegemoetkoming

- ⇒ Versterken en ondersteunen van een ledennetwerk aan sociale organisaties die inzetten op vrije tijd voor mensen in kwetsbare situaties;
- ⇒ Uitbreiden van het aanbod binnen cultuur en opnemen van een sportaanbod binnen Vrijuit.

info@demos.be
www.demos.be

 www.facebook.com/demosvzw

dēmos
voor participatie
& democratie

Vlaanderen
verbeelding werkt